

Veřejná ochránkyně práv
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 21. září 2015
Sp. zn.: 7644/2012/VOP/JŠK
Sp. zn.: 5945/2014/VOP/JŠK
Sp. zn.: 5946/2014/VOP/JŠK

Vaše č. j. 7293/10.50/15/3.5
Vaše č. j. 8240/10.50/15/3.5

Vážený pane generální inspektore,

píši Vám ve věci tří stěžovatelů, kteří se v roce 2012 obrátili na veřejného ochránce práv s námitkou diskriminace a se stížností na postup Oblastního inspektorátu práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj (dále jen „inspektorát“). Ve všech případech jsem dospěla k závěru, že se inspektorát dopustil pochybení, která nebyla uspokojivě napravena ani po vydání mého závěrečného stanoviska ve smyslu ustanovení § 18 odst. 2 věty druhé a ustanovení § 19 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Rozhodla jsem se proto, že Vás dle ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv o zjištěných pochybeních vyrozumím. V první řadě bych ráda stručně shrnula vývoj jednotlivých případů.

(1) Podnět pana P. V.

Dne 21. července 2014 jsem vydala průběžnou zprávu o výsledku šetření podnětu pana P. V., bytem XXX, ve které jsem konstatovala, že se inspektorát při provádění kontroly u bývalého zaměstnavatele stěžovatele dopustil řady pochybení. Dospěla jsem mimo jiné k závěru, že inspektorka vykonávající kontrolu u zaměstnavatele pochybila, neboť neprovedla srovnání výše odměn zaměstnanců pracujících na stejné pozici jako stěžovatel. Spokojila se naopak pouze s jednostranným prohlášením zaměstnavatele, na základě kterého v šetření námitky diskriminace nepokračovala, zároveň však takto závažnou skutečnost nezaznamenala do protokolu, neověřovala její pravdivost, ani s ní stěžovatele neseznámila v informaci o výsledku šetření. Vyjádřením vedoucího zaměstnance, dle kterého stěžovatel prémie nepotřebuje, protože pobírá invalidní důchod, se inspektorka v řízení nezabývala vůbec. Pochybení inspektorky spatřuji i v tom, že chránila identitu stěžovatele pouze na základě své úvahy, přestože stěžovatel dříve zbavil inspektorát mlčenlivosti. Nejistila pak řádně skutkový stav.

Požádala jsem tedy inspektorát o provedení nové, důkladnější kontroly. Následně mě vedoucí inspektor Mgr. František Gajdoš informoval, že se inspektorát s mými závěry ztotožňuje. Náměstek generálního inspektora Ing. Jiří Macíček mě posléze informoval, že inspektorát vyhoví mému návrhu a provede u zaměstnavatele novou kontrolu zaměřenou na posouzení stěžovatelovy námitky nerovného zacházení při odměňování.

Po provedení nové kontroly bylo zjištěno, že ačkoliv stěžovatel v daném období u zaměstnavatele odpracoval více hodin než jeho kolegové, obdržel téměř třikrát méně

na prémiech. Bylo tedy nutné zjistit, zda k nerovnému odměňování docházelo z důvodu zdravotního postižení stěžovatele, či nikoliv. Inspektorát se nicméně spokojil s konstatováním zaměstnavatele, že *„rozdíly v prémiech byly způsobeny rozdílnou pracovní výkonností a plněním přidělených pracovních úkolů“*. V tomto postupu jsem spatřovala pochybení inspektorátu. Žádala jsem proto inspektorát o provedení nové kontroly, případně o jiná opatření, pokud inspektorát dospěje k závěru, že provedení nové kontroly by již nebylo účelné.

V dopisu ze dne 23. dubna 2015 vedoucí inspektor Ing. Libor Černý uvedl, že provedení nové kontroly za účelné nepovažuje. Od sporu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem uplynul již delší čas, a zaměstnavatel navíc v současné době (na rozdíl od předchozí praxe) provádí hodnocení zaměstnanců písemnou formou. Zároveň uvedl, že výsledky šetření budou projednány na poradě vedení inspektorátu, a se závěrečným stanoviskem budou následně seznamováni inspektoři odborných útvarů inspektorátu.

Vzhledem k tomu, že pan V. obdržel třikrát menší prémie, než kolegové na srovnatelných pracovních pozicích, byla nerovnost v odměňování patrná *prima facie*. Samotnou skutečnost, že od sporu zaměstnance se zaměstnavatelem uběhl již delší čas, nepovažuji bez dalšího za důvod, proč by opakovaná kontrola byla neúčelná. Pokud se inspektorát spokojil toliko s konstatováním zaměstnavatele, aniž blíže zkoumal důvody podezřelé nerovnosti v odměňování, opakovaná, důkladnější kontrola mohla splnit svůj účel; inspektorát měl vycházet alespoň z neurčité informace, ze které vyplývalo, že jsou zaměstnanci odměňováni „% z tržeb“. **Skutečnost, že se inspektorát nezabýval důvody podezřelé nerovnosti prémie, mohla vést k chybnému posouzení zjištěného stavu a ve výsledku legitimizovat potenciálně diskriminační jednání zaměstnavatele.**

Tento výsledek činnosti inspektorátu považuji za nepřijatelný.

(2) Podnět paní J. T. a pana F. C.

Dne 14. srpna 2013 vydal zástupce veřejné ochránkyně práv JUDr. Stanislav Křeček průběžnou zprávu o výsledku šetření podnětu paní J. T., bytem YYY (sp. zn. 169/2012/DIS), a podnětu pana F. C., bytem ZZZ (sp. zn. 176/2012/DIS). Zprávu zaslal k vyjádření vedoucí inspektorce inspektorátu Ing. Václavě Kociánové. JUDr. Křeček ve zprávě posoudil postup inspektorátu při prošetřování stížností stěžovatelů na nerovné odměňování invalidních zaměstnanců, přičemž dospěl k závěru, že se inspektorát nezabýval jejich námitkami dostatečně.

Inspektorát při kontrole zjistil, že dochází k nižšímu ohodnocení zaměstnanců, kteří jsou poživateli invalidního důchodu, postup zaměstnavatele nicméně označil za oprávněný s odkazem na § 4 nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, v platném a účinném znění (dále jen „nařízení o minimální mzdě“). Z podkladů poskytnutých ochránci nevyplývalo, že by se inspektorát zabýval otázkou, zda zaměstnavatel splnil povinnost poskytnout zaměstnancům stejnou mzdu za práci stejné hodnoty. Vzhledem k tomu, že jsem opatření k nápravě neshledala dostatečnými, vydala jsem dne 19. prosince 2014 ve věci závěrečné stanovisko, ve kterém jsem inspektorátu zejména navrhla, aby provedl novou, důkladnější kontrolu zaměstnavatele s lépe

odůvodněnými závěry z kontrolních zjištění. V rámci nové kontroly měl inspektorát důkladně prošetřit, zda zaměstnavatel při využití práva stanovit invalidním zaměstnancům minimální mzdu dle § 4 nařízení vlády postupoval v souladu se zásadou rovného odměňování a dále v souladu s povinností poskytnout zaměstnancům stejnou mzdu za práci stejné hodnoty.

Dopisem ze dne 23. dubna 2015 mě vedoucí inspektor Ing. Libor Černý, informoval, že v návaznosti na závěrečné stanovisko provedl inspektorát novou kontrolu. Inspektorát se zaměřil na odměňování zaměstnanců od června 2012 do června 2013 a dospěl k závěru, že došlo k porušení práva na rovné zacházení. Zaměstnavatel byl v průběhu kontroly upozorněn na nutnost odstranění zjištěných nedostatků, ale s ohledem na značný časový odstup mezi provedením nové kontroly a porušením právních předpisů, nebylo uloženo zaměstnavateli opatření k odstranění nedostatků. Ačkoliv samotné zhodnocení zjištěných skutečností (pokud jde o rovnost v odměňování) nezpochybňují, nepovažují pouhé provedení opakované kontroly za dostatečné opatření. Ačkoliv by opatření k odstranění nedostatků s ohledem na časový odstup skutečně nemuselo být účelné, nová a důkladnější kontrola (ve smyslu závěrečného stanoviska) mohla směřovat i na jiné časové období, než kontrola původní.

Od července 2012 se nařízení o minimální mzdě několikrát změnilo. Kontrola byla zaměřena na období od června 2012 do června 2013. S účinností od 1. ledna 2013 bylo ustanovení § 4 nařízení o minimální mzdě zrušeno, avšak s účinností od 1. srpna 2013 byla rozdílná minimální mzda pro poživatele invalidního důchodu do ustanovení § 4 nařízení o minimální mzdě zase vložena. **Kontrola se proto mohla zaměřit též na pozdější období, aby vyloučila pokračující diskriminační praxi zaměstnavatele.**

Z vyjádření vedoucího inspektora ze dne 23. dubna 2015 dále vyplývá, že se inspektorát zaměřil též na otázku hromadného krácení pracovní doby zaměstnancům, kteří byli poživateli invalidního důchodu. Ačkoliv z protokolu o kontrole ze dne 26. února 2015, č. j. 3065/10.50/15-1, vyplývá, že se inspektorát zabýval krácením pracovní doby, postrádám v protokolu závěr, který je s tímto zjištěním spojen. Přitom z podkladů, které měl inspektorát k dispozici, vyplývá, že poživatelům invalidního důchodu byla zkrácena pracovní doba (na 30 hodin týdně), a to v první fázi bez dohody, s účinností od 1. ledna 2013, tedy s účinností ke stejnému dni, kdy bylo zrušeno ustanovení § 4 nařízení o minimální mzdě. V souvislosti s porušením zákazu diskriminace v oblasti odměňování vyvstává na první pohled podezření, že kratší pracovní doba mohla být zaměstnancům „vnucena“, aby zaměstnavatel nemusel platit vyšší mzdu s ohledem na změnu právní úpravy. Byť jsem si vědoma, že takové podezření je obtížné prokázat, jistě není možné spokojit se toliko s tvrzením zaměstnavatele, dle kterého byla se zaměstnanci pobírajícími invalidní důchod uzavřena dohoda, aby se vyšlo vstříc jejich požadavkům.

I tento výsledek postupu inspektorátu je pro mě jako ochránkyni nepřijatelný.

(3) Závěr

Vážený pane generální inspektore, situaci stran prošetřování podezření na diskriminaci v oblasti odměňování oblastními inspektoráty práce považuji za velice

závažnou. Ráda bych znala Váš názor na postup dotčeného inspektorátu. Vzhledem k tomu, že se jedná o dva složité případy, považovala bych za vhodné, sejít se s Vámi a projednat jednotlivé problematické body **osobně**. Dovolila bych si proto navrhnout termín setkání ve dnech **19. až 23. října 2015**. Domnívám se, že tímto způsobem můžeme společně hledat možnosti, jak v budoucnu **efektivně** šetřit problematiku rovného zacházení a diskriminace v oblasti odměňování.

Očekávám, že na společném jednání navrhnete **konkrétní opatření**, jímž bude odstraněn nesprávný úřední postup inspektorátu nejen v těchto kauzách, ale i do budoucna.

V opačném případě jsem v souladu s ustanovením § 20 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv připravena o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem inspektorátu.

V případě jakýchkoliv dotazů kontaktujte pověřeného zaměstnance Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. Jiřího Šamánka na tel. č. 542 542 392 nebo na e-mailu jiri.samanek@ochrance.cz.

S pozdravem

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

zpráva o šetření ze dne 9. 4. 2015 sp. zn. 265/2015/VOP
závěrečné stanovisko ze dne 9. 4. 2015 sp. zn. 7644/2012/VOP
zpráva o šetření ze dne 14. 8. 2013 sp. zn. 169/2012/DIS a 176/2012/DIS
závěrečné stanovisko ze dne 19. 12. 2014 sp. zn. 5945/2014/VOP a 5946/2014/VOP

Vážený pan
Mgr. Ing. Rudolf Hahn
generální inspektor
Státní úřad inspekce práce
Kolářská 451/13
746 01 Opava

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112